

20

370.92
K2T

122

ΑΝΑΙΡΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΕΠΙΚΡΙΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΑΝΔΡΕΟΥ Α. ΚΩΤΣΑΚΗ

ΠΡΩΤΗΝ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

ΓΗΘ

ΑΝΔΡΕΟΥ Α. ΚΩΤΣΑΚΗ

Δεῖ τὸν δικαστὴν οὐχ
ὕβριστὴν οὐδὲ βωμολό-
χον, ἀλλὰ σεμνὸν καὶ
φιλοδίκαιον εἶναι.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ «ΚΑΛΛΟΥΣ»

1884

ΑΝΑΙΡΕΣΙΣ

Τῆς ὑπὸ τῶν κριτῶν τῆς αἰς Ἐπιτροπείας
ἐπικρίσεως τῆς γραμματικῆς τοῦ πρώην Σχολάρχου

Α. ΚΩΤΣΑΚΗ.

Οὐδέποτε ἤθελον κατέλθει εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐν καθ' ὅλην τὴν κρίσιν τοῦ σοφοῦ Εἰσηγητοῦ (ὃς μάθη τὸ κοινὸν καὶ ὁ φιλολογικὸς κόσμος ὅτι ἐκ τῶν ἑπτὰ κριτῶν μόνος εἰς ἀνέλαβε τὴν ἐξελεγχθῆναι τῶν ἡμαρτημένων, διότι ἦτο ἀδύνατον ἀνθρωπίνως εἰς μικρὸν χρόνον τοσαύτην πληθὺν συγγραμμάτων φιλολογικῶν Ἑλληνικῶν τε καὶ Λατινικῶν, φιλοσοφικῶν καὶ ἱστορικῶν οὐδὲ τροχάδην νὰ διέλθωσιν ἕκαστος ἰδίᾳ καὶ εἶτα ὅλοι ἑμοῦ, ἵνα κατὰ τὸν Νόμον συμφωνήσωσι περὶ τῶν ἡμαρτημένων, οἱ δὲ ἄλλοι ἐξ τυφλῶς καὶ ἐπὶ καλῇ τῇ πίστει ὑπέγραψαν τὸ ἐξάμβλωμα τοῦ Εἰσηγητοῦ, ὃς οὐκ οἶδα διὰ τί καὶ τὰ καλῶς ἔχοντα παριστᾷ ὡς τέρατα), ἐάν, λέγω, δὲν ἐπεκράτει ἐμπάθεια ὅλως ἀδικαιολόγητος καὶ ἐξηγοῦμαι.

Πολλαχοῦ τῆς κρίσεως μὲ εἰρωνεύεται καὶ μὲ ἀποκαλεῖ ἀμαθῆ, (ἐν ᾧ οἱ κύριοι οὗτοι ἐκλήθησαν νὰ κρίνωσι τὰ ὑποβληθέντα διδακτικὰ βιβλία, ἀλλ' οὐχὶ νὰ ἐξελέγξωσι τὴν σοφίαν τῶν συγγραφέων). Ἐχει δίκαιον ὁ σοφὸς Εἰσηγητής, διότι ὡς γερμανομαθῆς εἶνε τετυφωμένος καὶ τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἐκπαιδευθέντας καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐγγηράσαντας νομίζει ἀγραμμάτους καὶ τὸ σύστημα, ὅπερ ἐδιδάχθη ἐν Γερμανίᾳ, νομίζει τελειότατον καὶ τοὺς Γερμανοὺς ἔχοντας τὸ ἀλάθητον τοῦ Πάπα, ἐν ᾧ οἱ πλεῖστοι εἰσι διαμαρτυρούμενοι, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τὰς διαφορὰς ἐποχᾶς τῆς γλώσσης καὶ νὰ μὴ θέλῃ νὰ παραδεχθῇ τὰ ἄχυρα, σκύλος προφερόμενα ὡς ἄχιουρα, σκυῶλος ἢ τὸ ἄωρος προφερόμενον ἀγουρος, ἐν ᾧ τὸ F προφέρεται ὡς γ, ἐν ἄλλοις δὲ προφέρεται ὡς β, ὡς ἐν τοῖς Λατινικοῖς vinum, video, onis καὶ ἄλ. καὶ τῆς προφορᾶς ταύτης ἡμεῖς ἔχομεν ζῶντα μνημεῖα, ἀλλὰ

τυφλῶς ἀκολουθεῖ τὸ σύστημα, ὅπερ ἤκουσε παρὰ Γερμανοῦ, ἀγνοοῦντος τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν καὶ ζητοῦντος ἐκ συγγενῶν γλωσσῶν νὰ ἐξηγήσῃ τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα· οὕτω ὁ μὲν Γερμανός, ὃν ἀκολουθεῖ ὁ σοφὸς Εἰσηγητής, λέγει ὅτι θεὶ κατάληξις τοῦ ἐνικοῦ εἶ. προσώπου τῆς προστακτικῆς τῆς ἐνεργητ. φωνῆς δὲν ὑπάρχει· ἀλλὰ διὰ τί λογιώτατε! (κατὰ τὸν μακαρίτην Γκινάκαν) ἡ Ἀλεξανδρινὴ γλῶσσα ἔχει (ζῆθι), διὰ τί ὁ παθ. ἀόρ. σχηματιζόμενος κατ' ἐνεργητικὸν τύπον ἔχει τὴν κατάληξιν θε, διὰ τί οἱ συγκεκομμένοι παρακείμενοι διατηροῦσι τὴν κατάληξιν θε, διὰ τί οἱ τῶν εἰς με, ἄτινα εἶσι τὰ ἀρχαιότατα τῶν ῥημάτων, διατηροῦσι τὴν θε; ἐάν δὲ ἐγὼ λέγω ὅτι ἀπεκόπη ἀπὸ τῶν βαρυτόνων καὶ συνηρημένων ῥημάτων, κατὰ τί ἀμαρτάνω; Ἐάν ἀγνοεῖ ὁ Γερμανός σου Καθηγητῆς τὸ καιτό, τὰ καὶ τὰ, διότι δὲν τὰ ἤκουσέ ποτε, σὺ ὅμως τὰ ἤκουσας, πλὴν ἀλλ' ὅμως θέλω νὰ διαστρέψῃς τὸ πρᾶγμα λέγεις ὅτι ἐδὲν ἐγένετο ἡ ἀναφορικὴ ὄς, ἥ, ὅ ἐκ τῆς τός» ἐν ᾧ καὶ ἐν Ξενοφῶντι ἀπαντᾷ «καὶ τὸν κελεύσασαι δοῦναι» καὶ παρ' Ὀμήρῳ, ὡς εἰσηγούμενος λέγεις ὅτι δὲν ἀνατρέχομεν, τὸ ἄρθρον ἔχει δύναμιν δεικτικὴν, καὶ ἐπομένως ἔχεις δίκαιον νὰ ἐλέγχῃς ἐγγηράσαντας ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ὡς ἀγραμματῶς!

Τὸ δὲν μοι λέγεις πῶς σε ἐδίδαξεν ὁ Γερμανός σου Καθηγητῆς ὅτι προὔφερετο; Ἐγὼ ὑπεσημείωσα ἀπλῶς ἐν Σελ. 7 τῆς 5ης ἐκδόσεως τῆς γραμματικῆς μου (ἐν ᾧ καὶ ἀπὸ τούτου φαίνεται ἡ ἐμπάθειά σου, ἄφ' οὗ δὲν τὸ φέρω ὡς κανόνα) ὅτι προὔφερετο ὡς τὸ εἰς τὰ σημερινὰ παιδιὰ, φωτιά, ἢ μήπως ἐν τῇ Λατινικῇ, θυγατρὶ γυναικῆ τῆς Ἑλληνικῆς, προφέρεται ἄλλως; τὴν δὲ διαφορὰν τῆς προφορᾶς τοῦ εἰς τὸ παιδιὰ, φωτιά μόνον ἐξησηχημένον μουσικὸν οὖς, ὅποιον τὸ σόν, διακρίνει, ἐγὼ ὅμως ὁ ἄμουσος δὲν διακρίνω διαφορὰν.

Καὶ ἰδιώτης ἐτι δύναται νὰ λογίσθῃται μεγίστην ἐμπάθειαν τοῦ Εἰσηγητοῦ, κατακρίνοντός μου, διότι λέγω τὸ τῆς Εὐκτικῆς ἰ χαρακτήρα καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ σοφοῦ Εἰσηγητοῦ ἐγκλιτικὸν φωνῆν. Ἀλλὰ, λογιώτατε! δὲν εἶνε ὀρθότερον νὰ λέγηται χαρακτήρ, ἐν ᾧ διακρίνει τὴν Εὐκτικὴν τῆς τε ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς βαρυτόνων τε συνηρημένων καὶ εἰς με ῥημάτων! ἢ μή τι τὸ ὄνομα μεταβάλλει τὸ πρᾶγμα;

Ἡ ἐκ προθέσεως διαστροφή τοῦ ἀμερολήπτου Κριτοῦ ὑπερβαίνει πᾶν ὄριον, λέγοντος ὅτι αὐτὴν παρ' ἄλλοις ἀφαίρειν λέγω ἀπὸ-στροφον· οὐδὲν τούτου ψευδέστερον! διότι τὸ ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ χειρόγραφον ἀφίσει φωνήν, ὡς καὶ αἱ διάφοροι τῆς γραμματικῆς ἐκδόσεις· (διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι εἰς μόνος ἐξήλεγξεν ἢ μᾶλλον διέστρεψε τὰ πλεῖστα μέρη τῆς γραμματικῆς μου, ἵνα ἀπατηθῶσιν οἱ ἀπλοῦστεροι ὅτι εἶνε ἀκατάλληλος πρὸς διδασκαλίαν, ἄλλως οἱ συγκριταὶ οὐδέποτε ἤθελον ἐπιτρέψαι νὰ γραφῆ ἐν τῇ κρίσει τοιοῦτον ψεῦδος).

Διὰ τί, σοφὲ εἰσηγητά! λέγεις ὅτι τὸ εε συναίρειται πάντοτε εἰς εἰ; ἐν ᾧ ἔχομεν τὰ ἀληθέε-ἀληθῆ, τὰ γένεε-γένη κτλ. ἄτινα ἂν καὶ μεταγενέστερα, ἀλλ' ὅμως ἀπαντῶσι, καὶ τὰ δοκιμώτατα οἱ βασιλῆς, ἱππῆς κτλ. τοῦτο δεικνύει ἢ κακὴν πρόθεσιν ἢ ὅτι γράφεις πρὸς βαρβάρους! ἄλλως δὲν θὰ ἔλεγες ὅτι τὸ εε συναίρειται πάντοτε εἰς εἰ, οὔτε τέρατα τὰ φῆς-(φάας) καὶ χρῆ-(χρεέ)· διότι ποῖος ἄλλος τοῦ τονισμοῦ λόγος ὑπάρχει; ἢ μή-πως ὁ ἐνικός τῆς ὀριστικῆς τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν εἰς μῆ, ἢ ὑποτακτικῆ καὶ τὸ ἐνικ. εἰ. τῆς προστακτ. δὲν λέγω ὅτι γίνονται ἐξ ἰσχυροῦ (ἵνα μεταχειρισθῶ τὴν ἰδικὴν σου φράσιν) θέματος στη, φη; ἀλλὰ τοῦτο τὸ η προῆλθε κατὰ σέ ἐξ ᾱ, ἀλλὰ τὸ ᾱ δὲν προέρχεται ἐνταῦθα ἐκ δύο αα; τὸ δὲ η κυρίως δὲν προέρχεται ἐκ δύο εε, ἢ τὸ θέμα τοῦ χρῆ δὲν εἶνε χρε, ἀναφαινόμενον ἐν τῇ εὐκτικῇ χρε-ι-η καὶ ἐν τῇ μετοχῇ τὸ χρε-ών, ὅπου τονίζεται πάντοτε ἢ κατὰ-ληξίς; ἐὰν ταῦτα ἀγνοεῖς, σὲ οἰκτεῖρω, ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν εἶνε ἀγνοια ἀλλ' ἄλλο τι ἀκατονόμαστον!

Λέγεις ὅτι κάκιστα ἐρμηνεύω δι' ἀποκοπῆς τοῦ ο τὸν τονι-σμὸν ἐπὶ τῆς παραληγοῦσης τῶν συνθέτων συνηρημένων τῆς εἰ. κλίσεως περιπλόου-περίπλου, εὔνοοι-εὔνοι. Ἄλλὰ ποῖον ἄλλον λόγον, σοφὲ εἰσηγητά! ἤκουσας παρὰ τοῦ καθηγητοῦ σου! Ἡ πῶς δὲν θὰ ἀπορήσῃ ὁ μαθητής, ὡς Σὺ λέγεις εἰς τὸ «τὰ γή-ραα-γῆρα», ἐὰν ἔλεγον συναίρεισιν καὶ οὐχὶ συγχοπῆν, πῶς μετὰ τὴν συναίρεισιν εἰς τὸ εὔνοοι-εὔνοι, εὔπλοοι-εὔπλοι τὸ οἰ μένει βραχύ; καὶ εἰς τὸ γήραα-γῆρα δὲν λέγω ὅτι γίνεται συναίρει-σις, ἀλλὰ συγχοπῆ, οὐδ' ἐξετάζω πῶς ἐνίοτε ἀπαντᾷ παρὰ ποιη-ταῖς διὰ τὸν γνωστόν σοι λόγον.

Ἐν τῷ ἄωρος λέγεις «δὲν ἐμεσολάθει δίγαμμα» ἀλλὰ διὰ τὴν δὲν παρεντίθεται εὐφρονικόν, ἢ μήπως τὸ θέλεις ἄν-ωρος! Πόθεν δὲ ἀγκυρᾶς ὅτι εἶνε τὸ ἄγουρος, ἀπ' οὗ δὲν εἶνε τὸ ἄωρος; ἢ μήπως δὲν σημαίνει «ὁ μὴ ὦν ὠραίος ἤτοι ὠριμος! Τὸ δὲ ἀγόρι ποῦ ἐν τῇ γραμματικῇ μου εὔρει; διότι ἐγὼ οὐδέποτε συγχέω τοῦτο μὲ τὸ ἄγουρος, ἀλλὰ τὸ θέλω ἐκ τοῦ ἐπιτατικοῦ ἂ καὶ κοῦρος.

Μὲ ἐλέγχεις ὅτι «ἐσφαλμένως διδάσκω ὅτι τινὰ εἰς ας οὐδέτερα λήγουσιν εἰς τ (ἐγὼ διδάσκω ὅτι ἔχουσι χαρακτηριστῆρα τ § 121 Σημ.), ὁ τρέπουσιν εἰς σ διότι τὸ σ εἶνε τὸ ἀρχαῖον, τὸ τ ὑπεισῆλθε βραδύτερον κατ' ἀναλογίαν». Τί θὰ ἐννοήσῃ ἐκ τούτου ὁ μαθητής! Ἔπειτα λέγεις «παραλείπει τὰ θηλυκὰ εἰς ας». Δὲν μοι λέγεις ποῖα εἶνε ταῦτα;

Μὲ ἐλέγχεις ὅτι συναίρω τὸ σας εἰς οὐς ὡς βόας-βοῦς, ἐν ᾧ ἐγὼ ἔχω γράψῃ τοὺς τὰς βοῦς (βόας)· καὶ οὐχὶ ὡς Σὺ πλάττων ἐπικρίνεις τοὺς βόας-βοῦς. Τὸ δὲ μετὰ τὸ βοῦς ἐν παρενθέσει βόας ἀπαντᾷ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους (Λουκ. ἐνύπν. ἀποξέων ἂν τὸν κερὸν ἢ βόας ἢ ἵππους κτλ.)· εἰς δὲ τὴν πρὸ τῆς κρίσεως Σας τυπωθεῖσαν γραμματικῇ μου κατέταξα εἰς τὰ φωνηεντόληκτα καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ὀλιγοπαθῆ καὶ ἐπομένως ποῦ τῆς συναίρέσεως τῶν ὀλιγοπαθῶν διδάσκω ὅτι τὸ σας συναίρεται εἰς οὐς; Συγχαίρω ὑμῖν ἐπὶ τῇ μεταποιήσει!

Λέγετε ὅτι τὸ μὴς κατέταξα εἰς τὰ φωνηεντόληκτα κακῶς· ἀλλὰ κατὰ τὸν φαινόμενον χαρακτηριστῆρα ποῦ ἤγαπατε νὰ κατατάξω; Βεβαίως καθ' ὑμᾶς πρέπει νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὰ συμφωνόληκτα καὶ τὰ εἰς ης, ες, ος καὶ ἄλλα ὀλιγοπαθῆ. Μυρίας δὲ χάριτας Σας ὀφείλω, μαθῶν παρ' ὑμῶν τί λέγεται θέμα, ὅπερ ἠγνόουν. Ὡ τῆς ματαιότητος!

Μὲ ἐλέγχετε ὅτι εἰς τὰ τρικατόληκτα τάττω πάντα σχεδὸν τὰ ἀπλᾶ εἰς ος καὶ λέγετε ὅτι τότε θὰ ἔχωμεν ἡμέρα θηλ. τοῦ ἡμερος, ἡρέμη τοῦ ἡρεμος κτλ. ἀλλ' ἀμβλυωπεῖτε εἰς τὴν § 160. ε'. ἐν ἣ διδάσκω ὅτι «δικατόληκτα εἶνε καὶ τινὰ ἀπλᾶ· π. χ. ὁ ἢ βάνουρος-τὸ βάνουρον, βάρβαρος, ἡμερος, ἡρεμος, ἡσυχος, κίβδηλος, λάλος, λοιδορος, χέρσοι.»

Ἀπορραίνεσθε ὅτι ἡ § 158 εἶνε πολλαπλῶς ἐσφαλμένη. Ἐγὼ ὅμως

παραθέτω αὐτὴν ὁλόκληρον, ἵνα κρίνῃ ὁ λόγιος κόσμος τὸ πολλὰ-
πλῶς καθ' ὑμᾶς τοὺς σοφοὺς ἐσφαλμένον.

«§ 158. Πάντα τὰ θηλυκὰ τῶν τρικαταλήκτων εἶνε πρωτόκλιτα
καὶ τὰ ἐκ τριτοκλίτων ἄρσενικῶν γινόμενα σχηματίζονται διὰ προ-
σαρτήσεως εἰς τὴν ρίζαν τοῦ ἄρσενικοῦ τῆς καταλήξεως *ια*, ἧς τὸ *ι*
μετὰ τοῦ *ε* συναίρειται· π. χ. γλυκός-(γλυκέ*ια*)-γλυκε*ια* κτλ. ὁσά-
κις δὲ ὁ χαρακτήρ εἶνε *ν* ἢ *ρ* τὸ *ι* μετατιθέμενον πρὸ αὐτοῦ ἀποτε-
λεῖ μετὰ τοῦ ριζικοῦ φωνήεντος· δίφθογγον· π. χ. μέλας-(μελάν-*ια*)-
μέλαινα, μάκρ-μάκκιρα· ἐὰν δὲ ἡ ρίζα λήγῃ εἰς *υτ* τὸ *ι* τρέπεται
εἰς *σ*· π. χ. διδοῦς-(διδόντ-*ια*-διδόντ-*σα*)-διδούσα, τιθεῖς-(τιθέντ-*ια*-
τιθέντ-*σα*)-τιθεῖσα κτλ. τὰ δὲ ἐκ τῶν εἰς *ε* *υ* *γεν*. *ευτος* ἐπιθέτων
γινόμενα ἐκτείνουσι τὸ πρὸ τοῦ *υτ* φωνῆεν διὰ διπλασιασμοῦ τοῦ *σ*·
π. χ. χαρίεις *γεν*. *χαρίεντος*-ἡ *χαρίεσσα* κτλ.»

Τὸ πολλαπλῶς ἐσφαλμένον κατανοῶ ὅτι ἐξάγουσιν οἱ σοφοὶ
ἐπικριταὶ ἐκ τοῦ τελευταίου, διότι δὲν εἶπον ὅτι τὰ θηλυκὰ τῶν
εἰς *ε* *υ* ἐπιθέτων γίνονται ἐκ ψιλοῦ θέματος *χαριετ* κατὰ τροπὴν
τοῦ *τ* καὶ τοῦ *ι* τῆς *ια* εἰς δύο *σσ*, ὡς ἂν μὴ εἶνε διὰ τοὺς μαθη-
τάς πολυπλοκώτερον τοῦτο. "Ἐπρεπε νὰ με κατακρίνητε κύριοι, ἐὰν
εἰδάσκον *χαρίεσα* ἢ *χαρίεσσα*.

Κατακρίνετε τὸ περὶ τονισμοῦ τῶν οὐδετέρων τῶν εἰς *ω* *δης*,
ωλης, *ωρης* καὶ *ηρης*· διότι διὰ μακρῶν, λέγετε, διέλαβον ἐν ταῖς
§ 138 καὶ 143. **Ναί**, ἀλλ' ἐκεῖ μὲν, λογιώτατοι! ὁ λόγιος εἶνε περὶ
τε τῆς ἐνικ. κλητικῆς καὶ τῆς δυϊκῆς καὶ πληθ. γενικῆς, ἐνταῦθα
δὲ περὶ τονισμοῦ τοῦ οὐδετέρου τῶν ἐπιθέτων. Ἄλλὰ τὸ ἔργον σας
ἦτο νὰ παριστᾶτε ὡς τέρατα τὰ ἄριστα ἔχοντα.

*Ἐν μόνον εὔρον οἱ κ. κ. κριταὶ ὡς ὀρθὸν ἐν τῇ γραμματικῇ μου
ὅτι τὰ παραθετικά τοῦ πολὺς γίνονται ἐκ τῆς *πολε* κατὰ συγχο-
πὴν τοῦ *ο*· πλὴν καὶ τοῦτο λυμᾶίνομαι, λέγουσι, διότι χωρίζω *πλεισ-*
τος ἐν § 163· πλὴν, ὦ ἀγαθοί! δὲν βλέπετε ὅτι φέρω καὶ τὰ τρία
γένη διὰ τῶν καταλήξεων, *πλειστ-ος* (καὶ ὄχι *πλειτ-τος* ὡς ὑμεῖς
πλαστῶς σημειοῦτε)-*η*, -*ον*. "Ὡ τῆς διαστροφῆς!

Μοῦ κατακρίνετε τὴν ἐν § 175 ὑπόσημ. περὶ τοῦ μακροῦ *ι* τῆς
συγκριτικῆς καταλήξεως *ιωιν*, λέγοντες «τίς ἐννοεῖ ταῦτα;» καὶ ἰ-
διώτης βεβαίως δύναται νὰ ἐννοήσῃ, ἄφ' οὗ λέγω ὅτι ἐκτείνεις τὸ

ρίζικόν φωνήεν, ὅτε τρέπεται εἰς λ ἢ εἰς σσ ἢ ττ. π. χ. (μᾶλλον)-μᾶλλον, (τᾶχ-ιον)-θᾶσσον ἢ θᾶττον. Λέγετε δὲ ὅτι πρέπει νὰ ἀδιαφοροῦμεν ἂν τὸ ε εἴνε μακρὸν ἢ βραχύ· ἀλλ' ἐν ᾧ εἴνε μακρὸν, διὰ τί νὰ ἀδιαφοροῦμεν; παραδέχεσθε δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῷ ἐνεστώτι διὰ τοῦ προσφύματος; *ἰω* (τάσσω, φαίνω, σπείρω, τείνω, στέλλω, κρίνω, πλύω κλ.) καὶ ἐν ᾧ ἐγὼ οὕτως ἐν τῇ τῶν ῥημάτων ἀνωμαλίᾳ τὰ ἐρμηνεύω, ὑμεῖς, ἐκεῖ δὲν τὰ παραδέχεσθε, παλινοδοῦντες, διότι σχολάρχης δὲν ἔπρεπε νὰ συντάξῃ γραμματικὴν, διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς καὶ τὰ ὀρθῶς ἔχοντα διαστρέφετε καὶ συνιστάτε γραμματικὴν, ἥτις πρὸ πέντε ἐτῶν ἐκδοθεῖσα εἰς οὐδὲν σχολεῖον εἰσῆλθῆ, διότι οἱ ἀγράμματοι, ὡς ἐμέ, διδάσκαλοι δὲν τὴν ἐννοοῦσι. Διὰ τί τυφλώττετε πρὸ τῶν πραγμάτων!

Μοῦ κατακρίνετε ὅτι καταλέγω τοῖς ἑλλειπτικοῖς οὐσιαστικοῖς, (ποῦ ἐν τῇ γραμματικῇ μου εὑρετε οὐσιαστικοῖς; ἐν ᾧ ἐγὼ διδάσκω ἅπλῶς· ἑλλειπτικά λέγονται τὰ ἅπαντῶντα εἰς ἓνα μόνον ἀριθμὸν ἢ εἰς τινὰς πτώσεις· καὶ καταλέγω καὶ ἐπιθετὰ καὶ αὐτωνυμίας) τὸ μάλα. Μήπως τὸ ὄναρ, ὕπαρ, ὑπὸ μάλης, ἐς νεώτα δὲν λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς, ὡς διαρρηθῆν ἐκεῖ λέγεται;

Μοῦ κατακρίνετε τὰ τακτικά, διότι δὲν καταλέγω τὸ ἑβδομος καὶ ὄγδοος, ἐν ᾧ προτάσσεται πίνκξ, ὅς περιλαμβάνει καὶ ταῦτα.

Τὸ μόνος πῶθεν ἀγαπᾶτε ὅτι παράγεται; ἐν ᾧ καὶ τὸ ἀφηρημένον τοῦ εἰς εἴνε μονάς καὶ ἐν τῇ συνθέσει παραλαμβάνεται τὸ μονο κτλ. καὶ οἱ Σινωπεῖς διατηροῦσι τὸ μίος=εἷς.

Διὰ τί διαστρέφετε τὸ περὶ αὐτοπαθῶν ἀντωνυμιῶν, ἐν ᾧ ἐγὼ διδάσκω ὅτι γίνονται κατὰ σύνθεσιν ἐκ τῶν ριζῶν τῶν γενικῶν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ τῆς αὐτός, ρίζας δὲ διδάσκω ἐν § 185 ἐμε, σε, ἐ καὶ οὐδαμοῦ λέγω ὅτι παρέλαβον παρ' ἄλλων τοῦτο, ἵνα λέγητε ὅτι «καὶ ὅμως τοῦτο δὲν ἔχει χρεῖαν μελέτης ἄλλων ἢ ἐλληρικῶν» λέγετε δὴλα δὴ ὅτι «συγκοπτομένου τοῦ ε τῆς σε-ο καὶ ε-ο θὰ μείνῃ σοο ὡς ἀρχὴ τῶν αὐτοπαθῶν». Δὲν κρύπτετε ὑπίσχυνης τὸ πρόσωπον, λέγοντες; τοιαῦτα! ἢ δὲν εἶδετε τὸν Νόμον ὅτι ἡ "Ἐκθεσίς σας θὰ δημοσιευθῇ;

Παραλείπω τὴν διαστροφὴν τῶν κτητικῶν, διὰ τί δὴλα δὴ νὰ μὴ εἶπω τὸν ἀριθμὸν τῶν κτητόρων, ἀλλὰ λέγω ἓνα ἢ πολλοὺς

κτήτορας. Περί δὲ τῶν ἀναφορικῶν τί νὰ εἶπω ἀγνοῶ. Διὰ τί, λο-
γιώτατοι! πάντα τὰ ἀναφορικά διατύπονται;

Μὲ ἐλέγχετε διὰ τὰ: διαθέσεις τῶν ῥημάτων, ὅτι δῆθεν ὁ μαθη-
τῆς θὰ ἐννοήσῃ ὅτι τὸ ὑποκείμενον λέγεται μέσον· πῶς δύναται
νὰ ἐννοήσῃ τοῦτο, ἐν ᾧ ἔχω προτάξῃ ὅτι τὸ ῥῆμα δηλοῖ ὅτι κτλ.
καὶ λέγεται ἐνεργητικόν κτλ. Ἐπομένως δὲν ὑπάρχει διδασκα-
λία; ἄλλως νομίζω ὅτι ἡ θέσις τῶν φρονούντων, ὅτι οἱ παῖδες διὰ
μόνου τοῦ διδακτικοῦ βιβλίου ἐκπαιδεύονται καὶ κατὰ συνέπειαν τὰ
ἐκπαιδευτήρια καταργητέα, ἀνήκει εἰς Δαφνί!

Δὲν εἶδετε, φαίνεται, τὴν § 214 καὶ τὴν ὑποσημείωσιν, ἐν αἷς
διδάσκω θεματικούς καὶ μετεσχηματισμένους ἐνεστώτας καὶ
ὅτι τῶν μετεσχηματισμένων ἐνεστώτων τὸ θέμα ἀναφαίνεται εἰς
τούς β'. χρόνος καὶ κυρίως τὸν β'. ἀόριστον, καὶ διὰ τοῦτο λέ-
γετε ὅτι ἀόριστος. πλειστάκις δὲν παρέχει τὴν βίξαν βραχέειαν, καὶ
ὅτι ὅπως πάντες ἤξεύρουσιν αὕτη ἐμφαίνεται συνήθως ἐν τοῖς β'. ἀό-
ρίστοις καὶ μέλλουσι» μὲ τὴν διαφορὰν, ὑμεῖς μὲν λέγετε ἐμφαί-
νεται, ἐγὼ δὲ ἀναφαίνεται. Ἄγνοεῖτε, φαίνεται, ὅτι ἡ γραμμα-
τικὴ μου πρὸ ἐπτὰ ἐτῶν διδάσκειται ἐν τοῖς πλείστοις τῶν Ἑλλην.
Σχολείων καὶ πάντες οἱ ἐν Ἑλλάδι λόγοι τὴν ἔχουσι ἐγχρήνη ὡς
κατὰλληλον πρὸς διδασκαλίαν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐκδόσεσιν ὑπάρ-
χει ἡ § 214 περὶ θεματικῶν καὶ μετεσχηματισμένων ἐνεστώ-
των καὶ πῶς ἀνευρίσκεται τὸ θέμα, καὶ πολλαὶ χιλιάδες παῖδων
θέλουσιν οἰκτεῖρει τὴν διαστροφὴν ταύτην. Δὲν ἤξεύρω τί παθόντες
γράφετε ἐν τῇ ἐκθέσει σας τοιαῦτα! Τὸ χειρόγραφον θὰ σὰς φω-
νάξῃ ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου. Ψεῦσαι! Ψεύδεσθε!

Διὰ τί ψέγετε τὴν § 215, ἐν ἣ ἀνευρίσκεται τὸ θέμα, διὰ τὸ
ὁποῖον ἄλλοθι μὲ ἐλέγχετε ὡς ἀγνοοῦντα, ἀφ' οὗ σχηματίζονται οἱ
ἄλλοι χρόνοι, ἥτοι λέγετε ὅτι δὲν πρέπει νὰ διδάξω ὅτι τὸ καλύ-
πτω π. χ. ἔχει θέμα καλυβ, ἀφ' οὗ σχηματίζονται οἱ ἄλλοι ἐκτός
τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ χρόνοι! Κατὰ τί, σοφοὶ κριταί,
σφάλλωμαι ἐν ταῦθα; ἢ γράφετε ταῦτα, ἵνα φαίνωνται πολλαὶ αἱ κα-
κίαι τῆς γραμματικῆς μου!

Λέγετε ὅτι «Καθόλου δὲ δὲν ἐννόησεν ὁ κ. συγγραφεὺς τὴν οὐσι-
ώδη διαφορὰν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἀπὸ τῆς αὐξήσεως» ἔστω ὅτι

δεν τὴν ἐννοῶ ἐγώ, ἀλλὰ κατὰ τί θὰ ὠφεληθῶσιν οἱ μαθηταί, ἐὰν ἐδίδασκον, ὡς ἐν τῇ πέμπτῃ ἐκδόσει τῆς γραμματικῆς μου, ὅτι ἀναδιπλασιασμός λέγεται ἢ ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τῆς ῥίζης μεθ' ἐνός ε κτλ. ἢ μήπω; ἐκ τῆς παρεννοήσεως ἐδίδασκον ἐν ταῖς τέσσαρσι προηγουμέναις ἐκδόσεσιν ὅτι ὁ παρακ. τοῦ τιμάω εἶνε ἐτίμηκα, τοῦ ῥάπτω ῥέραφα, τοῦ ψάλλω ψέψαλκα κτλ.;

Κατακρίνετε τὴν § 249. Ἄλλ' ἐρωτῶ πάντα λόγιον. Δὲν ὑπάρχουσι διττὰ θέματα; *Ἡ πόθεν λογιώτατοι! γίνεται ὁ παρακ. τοῦ τείνω τέ τα-κα, τοῦ σπείρω ἔ-σπαρ-κα, τοῦ στέλλω ἔ-σταλ-κα κλ. Δὲν εἶνε λογικώτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον ὅπερ ἐγὼ διδάσκω; Μόνοι οἱ ἰδιώται δύνανται νὰ σᾶς πιστεύσωσι, διότι ὑποθέτουσιν ὑμᾶς σοφοῦς.

Περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς Εὐκτικῆς προεῖρηται ὅτι δὲ τὸ ἀπαρέμφατον δὲν εἶνε ἐγκλισις ἐπὶ κληθῆναι ἐν τῇ πέμπτῃ τῆς γραμματικῆς μου ἐκδόσει πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς κρίσεώς σας, ἀλλ' ἢ μεταβολὴ αὐτὴ δὲν μεταβάλλει τὸ πρᾶγμα καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ ἐν ταῖς προηγουμέναις ἐκδόσεσιν ἐδίδασκον ὅτι τὸ ἀπαρέμφατον εἶνε τὸ ἀφρημένον οὐσιαστικὸν τοῦ ῥήματος καὶ ἐν τῷ περὶ παραγωγῆς, ἢν κατ' οὐδὲν ἐψέξατε, διότι ἀπεικάμετε, φαίνεται, πλάττοντες λάθην, § 408. Σ. δ'. διδάσκω ὅτι τὰ τῶν ῥημάτων ἀφρημένα ἰσοδυναμοῦσι τῷ ἀπαρεμφάτῳ οἴου, *ποιήσεις = τῷ ποιεῖν κτλ. Ἀνόητον ὅμως εἰς ἐμὲ ἀποβαίνει τὸ νὰ τολμᾶτε νὰ λέγητε ὅτι ἡ προστακτικὴ δὲν ἔχει ἐγκλιτικὰ φωνήεντα ε καὶ α.

Διὰ τί σοριστικῶς διαστρέφετε τὴν παραγωγὴν τοῦ παθητ. μέλλοντος, φέροντες ἀτυχεῖς παράδειγμα «αἰρήσομαι-αἰρηθήσομαι» ἐν ᾧ ἐν § 242 πασῶν τῶν ἐκδόσεων τῆς γραμματικῆς μου διδάσκω ὅτι ὁ χαρακτῆρ διατηρεῖται βραχύς ἐν τῷ παθητ. μέλλοντι καὶ ἀορίστῳ μεταξύ ἄλλων καὶ τοῦ αἰρέομαι κτλ.

Τί νὰ εἶπη τις ἐπὶ τῶν ἐπικρίσεών σας διὰ τὰ εἰς με! Οὐδὲν ἡμαρτημένον εὐρόντες με ψέγετε, διότι τὸ πρὸ τῶν καταλήξεων τῆς εὐκτικῆς ἢ ὀνομάζω χαρακτῆρα, ἐν ᾧ καθ' ὑμᾶς ἔπρεπε νὰ τὸ ὀνομάζω ἐγκλιτικὸν φωνήεν· ἀλλ' ἀφ' οὗ τὸ ὄνομα δὲν μεταβάλλει τὸ πρᾶγμα, δὲν αἰσχύνεσθε ὅτι κάμνετε τοιαύτην ἐπίκρισιν! Πλὴν μᾶθετε ὅτι πᾶς τις ἐννοεῖ τὸν σκοπὸν σας.

Περὶ τῆς τοῦ Γ' πληθ. προσώπου καταλήξεως νοσι ὅτι προήλθεν ἐκ τῆς ντι ποιούμαι λόγον ἐν ταῖς προσωπικαῖς καταλήξεσι τῶν βαρυτόνων (§ 255. ὕποσ. Σελ. 91.) καί, καθὼς λέγετε εἰς τὰ εἰς ας τριτόκλιτα οὐδέτερα ὑπεισῆλθε τὸ τ, ἐνταῦθα ὑπεισῆλθε τὸ σ.

Κατακρίνετέ μου, διδάσκοντος ὅτι τὰ εἰς μὲ εἶνε ἀρχαιότερα. Πλὴν ἐρωτῶ ὑμᾶς. Διὰ τί οἱ εἶ. ἀόρ. τῶν βαρυτόνων βαίνω-ἔβην, ἀποδιδράσκω-ἀπέδρᾶν, φθάνω-ἔφθην, (τέ-τληκα)-ἔτλην· ἀλίσκομαι-ἑάλων, τοῦ συνηρ. ζῶ-ἔβίω, γινώσκω-ἔγνω, δύω-ἔδυν, φύω-ἔφυν, σχηματίζονται κατὰ τὰς εἰς μὲ, ἢ δὲν εἶνε λείψανα ἀρχαιότερων κατὰ τὰ εἰς μὲ ῥημάτων; ἢ πῶς ὁ Παθ. ἀόρ. πάντων τῶν ῥημάτων σχηματίζεται κατ' ἐνεργ. τύπον τοῦ εἶ. εἰς μὲ, ἐὰν τὰ εἰς μὲ δὲν ἦσαν ἀρχαιότερα;

Ἐν ἀρχῇ ἐλέγχουσιν ὡς ἐσφαλμένον τὸ ὑπ' ἐμοῦ διδασκόμενον ὅτι τὸ j μετὰ τὰ χειλεόφωνα ἐν τισὶ ῥήμασι τρέπεται εἰς τ, ὡς ἂν μὴ εἶνε τὸ αὐτό, ἐὰν ἔλεγον ὅτι, ἀποβαλλομένου τοῦ j τοῦ κατὰ τοὺς σοφοῦς ἐπικριτὰς προσφύματος jω, μετασχηματίζεται ὁ ἐνεστώς προσλαμβάνων τ, ἢ προσλαμβάνων ν, προηγουμένου μ. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε πολυπλοκώτερον;

Ἴνα δὲ πολλαπλασιάσωσι τὰ λάθη τῆς γραμματικῆς μου, λέγουσιν ὅτι «εἶνε ὄλως περιττὴ ἡ περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ ν τῆς διφθόγου αυ καὶ ευ διδασκαλία, διότι οἱ μαθηταὶ δὲν θὰ προφέρωσι τὸ αὐγὴ ἀφγὴ ἢ αὔγῃ». Πλὴν σὰς λέγω καὶ ἐγὼ ὅτι, ἐὰν δὲν διδασκῶσι τὸ περὶ προφορᾶς, θὰ γράφωσιν ἀφτός, ἐβρίσκω κτλ. ὅπερ ἐκ πείρας γνωρίζετε, ἀλλὰ δὲν σὰς μέλει καὶ ἂν ἐξέρχονται τοῦ Γυμνασίου βαρβαρίζοντες.

Μὲ ἐλέγχετε, διότι τὰ διπλᾶ Ξ, Ψ, ζ καταλέγω εἰς τὰ ἡμίφωνα· ἀλλὰ κατὰ τὴν προφορὰν ποῦ ἠγαπάτε νὰ καταλέξω; Τὸ δὲ ζ ὅτι γίνεται καὶ ἐξ ἔδοντοφώνου (δ), τ) ἢ οὐρανισκοφώνου (γ) καὶ τοῦ j διδάσκω ἐν ταῖς § 41. 363. 364 καὶ ἀλλαχοῦ· πλὴν ἐν ἀρχῇ δὲν ἠδυνάμην νὰ διδάξω ἄλλω; μήπω γενομένου λόγου περὶ τοῦ j (βλέπετε ὅτι θέλω νὰ κάμνω πάντοτε ἐπίδειξιν τῆς σοφίας μου διὰ τῆς γενικῆς ἀπολύτου).

Εἰς τὸ περὶ συνθέσεως οὐδὲν ἡμαρτημένον εὐρόντες, ἀρκεῖσθε λέ-

γοντες οτι «αί § 430—438 περί συνθέσεως εἶνε πολλαχῶς ἡμαρτημένα».

Ἡμεῖς ἐγράψαμεν γραμματικὴν διὰ μαθητάς, δι' ἧς εὐκολώτατα μαθάνουσι τὴν γλῶσσαν, τὴν δὲ φιλοσοφικὴν γραμματικὴν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς γραμματικῆς, ἧτις ἐστὶν διὰ φιλολόγους καὶ οὐχὶ διὰ μαθητάς, ἀφίεμεν εἰς ὑμᾶς τοὺς καθέξοντας θέσιν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ.

Λέγετε ὅτι «ταῦτα παντελῶς ψευδῆ» ὅτι ὁ ἐνεργ. παρακ. προσλαμβάνει τὴν κατάληξιν α (παραλείπετε ἐπίτηδες τὴν δασεῖαν, ἵνα εἴπητε ὅτι «ταῦτα παντελῶς ψευδῆ») εἰς τὴν ῥίζαν τῶν ἐχόντων οὐρανισκόφωνον ἢ χειλειόφωνον χαρακτῆρα, ὅστις δασύνεται. Τί τὸ ψευδὲς εὐρίσκετε! ψευδὲς βεβαίως, Λογιώτατοι! θὰ ἦτο, ἐὰν ἐδίδασκον ὅτι ὁ παρακ. τοῦ πλέκ-ω εἶνε πέπλεκ-α, τοῦ τριβ-ω τέτριβ-α κτλ.

Εἶνε γελοῖον τὸ νὰ λέγητε ὅτι «σφάλλεται ὁ κ. συγγραφ. ὑπολαμβάνων ὅτι τῆς εὐκτικῆς ἐγκλιτικῶν φωνῶν εἶνε πανταχοῦ τὸ ο» ἐν ᾧ βλέπετε τὴν § 253, ἐν ἧ διδάσκω ὅτι ὁ α. Ἀόριστος ἔχει παντοῦ ἐγκλιτικὸν φωνῆν α, πλὴν τῆς Ὑποτακτικῆς, ἐν ἧ ἔχει τὰ ἐγκλιτικὰ φωνήεντα τοῦ ἐνεστώτος, ἀλλ' εἰς τὸν σκοπόν σας συνέφερε νὰ διαστρέψητε τὸ ἀληθές. Καὶ κατὰ τί, Λογιώτατοι! σφάλλομαι διδάσκων ὅτι ἡ προστακτ. ἔχει ἐγκλιτ. φων. α καὶ α;

Ἡμεῖς οὐχὶ σφαλλόμενοι, ἀλλ' ἐκ προθέσεως διαστρέφοντες τὸ ὅτι λέγω προσωπικὰς καταλήξεις τῆς εὐκτικῆς τῶν εἰς μι τὰς ἰην ἰης ἰη, κτλ. ἐν ᾧ ἐγὼ ἔχω χωρίση ἰ-ην, ἰ-ης κτλ. καὶ διδάσκω ὅτι συναίρει τὸν χαρακτῆρα ι μετὰ τοῦ θεματικοῦ χαρακτῆρος εἰς δίφθογον π. γ. (ἰ-στα-ι-ην) ἰσταί-ην, (τι-θε-ι-ην)-τιθεί-ην, (δι-δο-ι-ην) διδοί-ην κτλ. πρόθεσθε νὰ ἀποδείξητε ἀκατάλληλον τὴν γραμματικὴν μου.

Παραλείπω μὲν ἐν § 311. Παρατ. τὸ κρέμαιτο, σημειῶ δὲ τὸν τε τύπον τοῦτον εἰς τὸ ἀνώμαλον κρεμάννυμι καὶ τὴν παραπομπήν. Ἐνταῦθα δὲ δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἀποδώσω διαστροφὴν, ἀλλ' ἀβλεψίαν. Τὸ δὲ ὄναιτο θέλω ἐγὼ Ἀόφ. α. ὑγρόληκτον σχηματιζόμενον ἄνευ σ.

Τί νὰ εἶπω περὶ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων κατακρινόντων, τὴν κατάληξιν τῆς μετοχῆ; ὑτσα, ἐν ᾧ ἐν § 158 (μοῦ ἐξέφυγεν ὅτι τὴν κα-

ταδικάζουσιν ὡς πολλαπλῶς ἐσφαλμένην) διδάσκω ὅτι γίνεται ἐκ τῆς ντια καὶ παντοῦ μνημονεύω τὴν § 158 προκειμένου περὶ τῆς ντσα, ἀφ' οὗ εἰς τὴν ἐπίκρισιν τῆς γραμματικῆς τοῦ κ. Σακελλαρίου σελ. 16 παραδέχονται τὴν ια κατάληξιν (μὲ συγχωρεῖτε κ. κριταί! λησιμόνησα νὰ εἶπω πρόσφυμα), λέγοντες πρβλ. Ἰνδ. bhaganti=φερόντ-ια-φέρουσα κτλ. Μήπως, εὐγενέστατοι! Ἐγὼ διδάσκω ἄλλως ἐν § 158! Ἐκεῖ ῥητῶς διδάσκω ὅτι τὰ θηλυκὰ τῶν τριτοκλίτων προσαρτῶσι τὴν ια εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ ἀρσενικοῦ· καὶ ἐὰν ἡ ῥίζα λήγει εἰς ντ τὸ ι τρέπεται εἰς σ (καὶ ὑπονοεῖται ὅτι γίνονται αἱ ἀπαιτούμεναι ὑπὸ τῆς εὐφωνίας μεταβολαί)· ὡς διδοῦς-(διδοντ-ικ-διδοντ-σα)-διδούσα κτλ.

Ἵνα ἀποδείξητε ψευδῆ τὸν κανόνα «Πάντα τὰ εἰς ης ἐπίθετα καὶ ὅσα κύρια ἔχουσι ἔσχατον συνθετικὸν εἰς ος οὐδέτερον ἢ ῥῆμα εἶνε τριτόκλιτα» καὶ τὸ ἐν § 126. «Κατὰ τὸ Σωκράτης κλίνονται τὰ εἰς ης κύρια, ὅσα ἔχουσι ἔσχατον συνθετικὸν εἰς ος οὐδέτερον ἢ ῥῆμα. Δημοσθένης-(σθένος), Ἀριστοφάνης-(φαινω), Τιμοχάρης -(χαίρω) κτλ.» λέγετε «Δοιπὸν κατ' αὐτὸ θὰ κλίνωμεν π. χ. ὁ Πολυδέκτης-δέκτους-κτει-κτη-ῶ Πολύδεκτες» Τίς ἀρνεῖται ὅτι τὸ Πολυδέκτης εἶνε πρωτόκλιτον! Ἄλλα τὰ τριτόκλιτα εἰς ης κύρια τὰ ἔχοντα ἔσχατον συνθετικὸν ῥῆμα γίνονται ἐξ ἐπιθέτων δευτέρων κατ' ἀναβιβασμὸν τόνου, ὡς διδάσκω ἐν § 412. π. χ. ἐκ τοῦ Διογενῆς-Διογένης, ἐπιφανῆς-Ἐπιφάνης κτλ. Τὸ δὲ Πολυδέκτης, ὅπερ ὑμεῖς ἀτυχῶς φέρετε πρὸς ἐπίκρισιν τοῦ κανόνος, δὲν γίνεται ἐξ ἐπιθέτου, ἀλλ' ἐκ τοῦ προσηγορικοῦ πολυδέκτης· πάντα δὲ τὰ ἔχοντα ἔσχατον συνθετικὸν ῥῆμα εἰς ης προσηγορικά εἶνε πρωτόκλιτα π. χ. συκοφάντης, σιτοπώλης, γεωμέτρης κτλ. § 412. ἀ. 1. Πλὴν ἡ γραμματικὴ δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ λεπτολογίας, ἀλλ' ὁ διδάσκαλος ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν διαφόρων κανόνων ὀφείλει νὰ ἐξάγῃ τὰς διαφοράς. Ἐνταῦθα ἐπιτραπήτω μοι μικρὰ τις παρέκθεσις.

Τῷ 1872 διδάσκοντός μου ἐν Καλάμαις, ἐλθὼν εἰς τὴν παράδοσιν κράτιστος φιλόλογος ἠρώτησε μαθητὴν μεταξὺ τῶν ἄλλων πῶς τὸ ἀκόλασις, γινόμενον ἐκ τοῦ ἀκόλαστος, τρέπει τὸ τ εἰς σ; Καὶ μεθ' ἐτοιμότητος τῷ ἀπήντησεν ὁ μαθητὴς ὅτι «Δὲν γίνεται ἐκ τοῦ ἀκόλαστος, ἀλλ' εἶνε σύνθετον ἐν τοῦ στερητ. ἀ καὶ κόλασις» διότι

εἶχε διδαχθῆ ἕκ τῆς γραμματικῆς τοῦ ἀοιδίμου Γενναδίου ὅτι τὰ εἰς σις συντιθέμενα μεταποιῶνται εἰς σια κτλ. ὥστε μὴ φροντίζετε περὶ διδακτικῶν βιβλίων, ἀλλὰ περὶ ἰκανῶν καὶ εὐσυνειδήτων διδασκάλων, οἵτινες νὰ γίνωνται θῦμα ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας· πῶς δὲ θὰ καταπτώσι τοιοῦτοι ἄλλοις δέδοται. Οἱ τοιοῦτοι διδάσκαλοι καὶ τὰ ἑλλιπέστατα τῶν διδακτικῶν βιβλίων δύνανται νὰ καταστήσωσιν ὠφελιμώτατα.

Μοῦ ἐπικρίνετε τὴν ὑποσημείωσιν περὶ διφθόγγων. Ἄλλ' ὑμεῖς αὐτοὶ ἐν σελίδι 4η τῆς ἐπικρίσεώς σας περὶ τοῦ ι (τοῦ συγγριτικοῦ ιω) ἀποραίνεσθε οὕτως «Βεβαίως ὅπως πᾶς τις βλέπει ἐν τοῖς ἐνεστώσι τοῖς σχηματιζομένοις διὰ τοῦ προσφύματος jω, καὶ ἔμως ἀκριβέστατα ἀναλογοῦσι τοῖς ἐν τοῖς συγκριτικοῖς φθογγαῖς φαινομένοις (τάσσω, φαίνω, σπείρω, τείνω, στέλλω, κρίνω, πλύνω κλ.)» ἦτοι καὶ ἐν τοῖς παραθετικοῖς ἀμείνων, χείρων κλ. καὶ ἐν τοῖς ῥήμασιν, ἅτινα ὑμεῖς φέρετε, παραδέχεσθε ὅτι αἱ διφθογγαὶ αὐαὶ καὶ εὐ ἐγένοντο διὰ τοῦ j, ὡς ἐγὼ διδάσκω· ἐν δὲ τῇ αυ καὶ ευ τὸ υ, προφερόμενον ὡς σύμφωνον, δὲν εἶνε τὸ δίγαμμα; Τὸ δὲ αὔρα, αὐλὸς δὲν γίνονται ἐκ τοῦ ἄω=πνέω μετὰ τοῦ δίγαμμα; Ἐάν δὲ εἴσθε ὀπαδοὶ τοῦ Ἑράσμου, εἶπατε ἡμῖν καὶ διδάξατε πῶς νὰ προφέρωμεν τὸ αὔται, οὗτοι καὶ πλείστα ἄλλα, διότι ἡ καθωμιλημένη κατὰ τὸν Ἑρασμὸν προφέρει μόνον τὴν ἀρχομένην τοῦ γαίδαροι ὑμεῖς διδάξατε τὴν προφορὰν τῆς ληγουσῆς.

Ἴνα δὲ ἀποφανθῆτε κατὰ τῆς γραμματικῆς μου, καίτοι οὐδὲν ἀντικανονικόν, οὐδὲν παράδειγμα περιττόν ἢ ἀντιφάσκον πρὸς τὸν κανόνα, οὐδένα ἄχρηστον τύπον, οὐδεμίαν ἀντίφασιν εὐρόντες, λέγετε ὅτι οὐδὲν ὑγιές διδάσκω περὶ προσωπικῶν καταλήξεων. Αἱ θεωρίαι περὶ πτωτικῶν ἢ προσωπικῶν καταλήξεων σύγχυσις μᾶλλον παρέχουσι τοῖς μαθηταῖς, ὡς καὶ ὑμεῖς πολλαχοῦ τῆς κρίσεώς σας ὁμολογεῖτε· ἢ κατὰ τί θὰ ὠφελθῆ ὁ μαθητὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου, ἐάν ἐδίδασκον ὅτι ἡ κατάληξις π. χ. τῆς πληθ. δοτικῆς πασῶν τῶν κλίσεων εἶνε σι καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς αἰς καὶ βας κλίσεως ἀπεκόπη τὸ ι; Ἄπόβλητος βεβαίως θὰ ἦτο ἡ γραμματικὴ, ἐάν ἐδίδασκον ὅτι τὸ νοῦς εἶνε τριτόκλιτον, ὅτι περισπῶνται τὰ πλῶ, φῆς, χρῆ, φειδῶ κτλ. ὅτι ὀξύνονται τὰ μῦς, βοῦς, πῦρ κτλ. ὅτι τὸ

οὐδεμία ἔχει καὶ πληθ. οὐδεμιαί- μίῶν-μιαίς-οὐδεμίας, ὅτι τὸ λείπω ἔχει ἁ. παρακ. λέλειφα καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως.

Παρ' ὀλίγον νὰ λησμονήσω νὰ ἐκφράσω τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην μου τοῖς κ. κ. Ἐπικριταῖς, συγγνώμην, ἤθελον νὰ εἶπω Κριταῖς, ἐπὶ τῆ σοφίᾳ, ἦν μοι ἀποδίδουσι διὰ τὴν γεν. ἀπόλυτον «Μακρὰς φύσει ἢ θέσει τῆς ληγούσης, οὐδέποτε ἢ προπαραλήγουσα τονίζονται». Τίς τώρα θὰ τολμήσῃ νὰ εἶπῃ ὅτι δὲν εἶνε εὐγενέστατοι! Τὸ δὲ νὰ μὲ λέγωσιν ἀμαθέστατον ἐν σελίδι τετάρτῃ προέρχεται ἐξ ἀγανακτήσεως, διότι διδάσκω θεματικὴν ῥίζαν τοῦ μῦς-μου-ὸς τὴν μου, ὡς ἕκαστος δυναταὶ νὰ ἴδῃ τὴν ἐν σελίδι 39 τῆς γραμματικῆς μου ὑποσημείωσιν, καὶ δὲν διδάσκω θέμα, διότι κατὰ τοὺς κ. Κριτὰς ἀγνοῶ τὸν ὄρον τοῦτον.

Ἀπὸ τοῦ 1849, ὅτε ἐν Ξηροχωρίῳ διωρίσθην, ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ μου ἐζήτουν τὸν λόγον τοῦ τονισμοῦ τοῦ πλώ-πλώ, πῶς ἐν ᾧ γίνε-ται ἐκ συναιρέσεως δὲν περισπᾶται, πῶς τὰ μακροκατάληκτα ἀττικὰ προπαροξύνονται, πῶς τὸ εὔνοσι-εὔνοσι προπερισπᾶται μετὰ τὴν συναίρεσιν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως, ἐφρόντισα νὰ ἐκθέσω ἐν τῇ γραμματικῇ μου τὴν δυνατὴν καὶ λογικωτέραν ἐξήγησιν ἴσως ἄλλος, ἄλλην τῶν φαινομένων ἐξήγησιν δύναται νὰ δώσῃ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν μεταβάλλεται. Καὶ οἱ κ. κ. Κριταὶ μὴ εὐρίσκοντες βαρβαρισμούς, ἀχρήστους τύπους, ἢ ἄλλο τι παράλογον ἐν τῇ γραμματικῇ μου, ἀλλὰ πλάττοντες λάθη καὶ ἐν πολλοῖς σοφιστικῶς διαστρέφοντες τὰ ὀρθῶς ἔχοντα καὶ μὴ παραδεχόμενοι ἢν εἰς τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα δίδω λόγον, ἀπεφάναντο ὅτι ἡ γραμματικὴ μου εἶνε ἀκατάλληλος εἰς διδασκαλίαν παιδῶν. Ἡ κακὴ πρόθεσις ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς κατατάξεως, ἐν ᾧ ἄλλας γραμματικὰς, ἐν αἷς σημειοῦσιν ἄπειρα καὶ τερατώδη, ὡς τὰ ὀνομάζουσι, λάθη, τάττουσιν ἐν τῇ γλωσσολογικωτέρᾳ γραμματικῇ.

Ἡ ἐμπάθεια τῶν κ. Κριτῶν ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ἐπιλόγου, ἐν ᾧ ἀπορριπτουσι τὴν γραμματικὴν μου μετὰ τῶν ἄλλων καὶ διὰ τὰς πολλὰς ἀντιφάσεις, οὐδεμίαν ἀντίφασιν ἐλέγχοντες, ὡς εἰς τὰς γλωσσολογικωτέρας γραμματικὰς, ἐν αἷς ἑκατοντάδας ἀντιφάσεων καταλέγουσιν.

Τοσοῦτον φιλοδίκαιοι εἰσιν οἱ κριταὶ, ὥστε, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἐμῇ γραμ-

ματικῆ ἐκτίθενται ὀρθότατα κατὰ τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν τὰ παρ' ἄλλοις ἐξελεγχόμενα ἄπειρα λάθη, ὡς ἕκαστος δύναται νὰ κρίνῃ παραβάλλων τὰς διαφόρους γραμματικάς, οὐδαμοῦ ἐκθέτουσιν ὅτι τοῦτο ἐκτίθεται ὀρθῶς ἐν τῇ γραμματικῇ μου, ἐν ᾧ ἐν ταῖς εὐνοουμέναις καὶ τὰ ἐλαχίστου λόγου ἄξια ἀναφέρουσιν, ἥτοι τοῦτο λέγει ὀρθῶς ὁ κ. δεῖνα· τοῦτο διδάσκει ὀρθῶς ὁ ἄλλος κτλ. τὴν διαφορὰν ταύτην κρινέτω ὁ φιλολογικὸς κόσμος.

Ἐπειδὴ οἱ κ. κ. Ἐπικριταί, οἵτινες πολυειδῶς ἐμπαίζουσι τοῖς γραμματικοῖς, οὐδεμίαν τῶν εἰς κρίσιν καὶ οὐχὶ ἐπικρίσιν ὑποβλήθεισῶν γραμματικῶν ἔκριναν κατάλληλον πρὸς διδασκαλίαν, ἕκαστος δύναται νὰ ἐξαγάγῃ τὸ συμπέρασμα ἢ ὅτι ἡ εὐνοουμένη ἦν πολλῶ κατωτέρα τῶν ἀπορριφθεισῶν, ἢ ὅτι φίλτατος δὲν εἶχεν εἶτι συντελέσῃ τὴν γραμματικὴν του.

Ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ ἐκτυποῦται καὶ ἀναίρεσις τῆς κρίσεως τοῦ συντακτικοῦ.

*Ἐγγραφὸν ἐν Ἀθήναις κατὰ Αὐγούστον 1884

A. A. ΚΩΤΣΑΚΗΣ